

16 787

Wijziging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting voor in de privésfeer ontvangen en betaalde termijnen van lijfrenten en andere periodieke uitkeringen en verstrekkingen alsmede voor in die sfeer betaalde premies voor lijfrenten

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 23 december 1983

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de C.D.A.-fractie naar de mogelijkheid om giften van grote omvang in de vorm van periodieke uitkeringen te doen in het kader van het behoud van kunstbezit in Nederland, merk ik het volgende op.

Wordt de periodieke uitkering gedaan in de vorm van termijnen van lijfrenten als zijn bedoeld in het voorgestelde, nieuw opgenomen tweede lid, van artikel 47 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 dan zijn de jaarlijkse uitkeringen integraal (dus zonder drempel en maximum) aftrekbaar, zowel in het geval de uitkeringen worden gedaan aan de in het eerste lid, letter b, bedoelde instellingen als in het geval dat zij worden gedaan aan de in het eerste lid, letter a, bedoelde verenigingen. In de overige gevallen is een gift in de vorm van een periodieke uitkering aan een instelling als is bedoeld in het voorgestelde eerste lid, letter b, van genoemd artikel 47 aftrekbaar binnen de grenzen van het gewijzigde en tot derde lid vernummerde tweede lid (drempel van 1% van het onzuivere inkomen en een maximum van 10% van het onzuivere inkomen). Voorts merk ik op, dat het praktisch gesproken niet mogelijk zal zijn kunstwerken te schenken als termijnen van lijfrente. Ingevolge artikel 25, tweede lid, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 moet het bij een lijfrente immers gaan om vaste en gelijkmatige bedragen.

Vervolgens stellen deze leden, alsook de leden van de fracties van de V.V.D. en de P.v.d.A. verscheidene vragen over de gevolgen van de aanvaarding door de Tweede Kamer van het amendement-Engwirda inzake de beperking van de aftrekbaarheid als persoonlijke verplichting van in de privésfeer betaalde lijfrentepremies tot die premies die worden betaald aan verzekeraars in de zin van de Wet op het Levensverzekeringbedrijf 1922 (stuk nr. 14).

Het gevolg van dit amendement is dat bij aanvaarding van het wetsontwerp premies voor lijfrenten die worden betaald aan anderen dan verzekeraars die in het bezit zijn van een verklaring als is bedoeld in artikel 18 van genoemde wet niet langer als persoonlijke verplichting aftrekbaar zullen zijn. Dit geldt voor elke premiebetaling die op of na 1 januari 1984 aan «niet-beroepsverzekeraars» wordt gedaan, ongeacht de vraag of de premiebetaling voortvloeit uit een vóór 1 januari 1984 gesloten contract. Een overgangsregeling voor op die datum bestaande contracten is niet opgenomen. Wel zij hierbij echter opgemerkt, dat de in het wetsvoorstel

opgenomen saldo-methode tot gevolg heeft dat – voor zover de contracten blijven bestaan – de latere uitkeringen onbelast zullen blijven tot het moment dat zij de niet voor aftrek in aanmerking komende premies overschrijden.

In concreto betekent een en ander dat aftrek van premies niet meer mogelijk is indien deze worden betaald aan particulieren, (eigen) pensioen-b.v.'s, stichtingen en ondernemers terwijl dit in sommige gevallen ook geldt voor premiebetalingen aan beroepsverzekeraars en ondernemingspensioenfondsen en dergelijke. Bij premiebetalingen aan beroepsverzekeraars valt te denken aan de situatie waarin bij voorbeeld een immigrant lijfrente-premies blijft voldoen aan een buitenlandse verzekeringsmaatschappij zonder vaste vertegenwoordiging hier te lande met welke maatschappij hij de lijfrenteovereenkomst heeft gesloten. Ten aanzien van premiebetalingen aan bedoelde pensioenfondsen kan worden gedacht aan bij voorbeeld situaties waarin door een deelnemer aan het fonds bij dat fonds in privé een zogenaamd partner-pensioen is afgesloten ten behoeve van de oudedagsvoorziening van zijn partner in een niet-huwelijkse samenlevingsvorm, alsmede aan situaties waarin een gewezen werknemer als deelnemer aan zo'n fonds de pensioenverzekering voortzet ten behoeve van zichzelf of van zijn naaste betrekkingen.

Zoals ik reeds in de Tweede Kamer naar voren heb gebracht bevat het amendement «overkill» omdat niet in alle gevallen die zijn aangeduid in het hiervoren staande sprake zal zijn van het oneigenlijke gebruik waartegen het amendement-Engwirda, blijkens de daarop gegeven toelichting, een dam wil opwerpen. Zo is het duidelijk dat van oneigenlijk gebruik geen sprake is in de sfeer van premiebetalingen aan pensioenfondsen voor (extra) uitkeringen.

Hoewel het onmiskenbaar is dat ik weinig gelukkig ben met het aangenomen amendement stel ik, dit ten antwoord op de vraag van de leden van de C.D.A.-fractie, verdere behandeling van het onderhavige wetsvoorstel in de Staten-Generaal zeker op prijs. Ik hecht er namelijk aan dat dit wetsvoorstel zo enigszins mogelijk op 1 januari a.s. als wet in werking kan treden, opdat daarmee op zo kort mogelijke termijn duidelijkheid wordt geschapen op het gebied van de fiscale behandeling van termijnen van lijfrenten en andere periodieke uitkeringen en verstrekkingen, waarop dit in mei 1981 bij de Tweede Kamer ingediende en sindsdien twee keer gewijzigde voorstel – ook in zijn huidige vorm – toch allereerst en in de voornaamste plaats betrekking heeft. Aan het adres van de fracties van de V.V.D. en de P.v.d.A. merk ik op, dat dit niet wegneemt dat ik niet ongenegen ben te bezien of op korte termijn op enigerlei wijze een mitigering van het voorstel wat betreft de beperking van de premie-aftrek, via wetswijziging, mogelijk is, waarbij ik met name denk aan vorenbedoelde suppletore betalingen aan pensioenfondsen.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de V.V.D.-fractie geef ik als mijn oordeel te kennen, dat het in het algemeen aanbeveling verdient de werking en de effecten van tot stand gekomen wetgeving na een aantal jaren te onderzoeken. Dit lijdt geen uitzondering met betrekking tot het onderhavige wetsvoorstel. Ik ben dan ook bereid te bevorderen dat de werking van het wetsvoorstel te gelegener tijd wordt bezien en indien daartoe aanleiding bestaat daarover verslag uit te brengen.

In antwoord op een vraag van deze leden naar de stand van zaken met betrekking tot de andere onderdelen van de zogenaamde «brede herwaardering» van de persoonlijke verplichtingen merk ik op, dat de werkzaamheden daaraan tijdelijk zijn opgeschort. Hetzelfde geldt voor de problematiek van de mantelconstructies, die overigens geen onderdeel uitmaakt van de vorengenoemde «brede herwaardering». In de afgelopen periode is de wetgevende capaciteit voor de inkomstenbelasting van het departement in belangrijke mate in beslag genomen door onder meer het onderhavige wetsvoorstel, de tot stand gekomen regeling inzake groot onderhoud en de problematiek, eerste en tweede fase, van de tweeverdieners. Omtrent het

tijdstip van afronding van de «brede herwaardering» kan ik thans geen uitsluitel geven. Wel hoop ik wat betreft de problematiek van de zogenaamde negatieve persoonlijke verplichtingen in het komende jaar te komen met een wetsvoorstel.

Van de vorengenoemde «brede herwaardering» zal ook onderdeel uitmaken een onderzoek naar de mogelijkheid de aftrek van lijfrentepremies te verruimen, bij voorbeeld – zoals de leden van de V.V.D.-fractie vragen – voor ondernemers zonder verplicht gestelde pensioenregeling. Zoals ik eerder te kennen heb gegeven ben ik een voorstander van een zodanige premie-aftrekregeling dat iedere Nederlander in staat wordt gesteld een voldoende oudedagsvoorziening op te bouwen als daarin niet reeds op andere wijze is voorzien. Voorwaarde voor de totstandkoming van een dergelijke verruiming van de mogelijkheden om premies voor lijfrenten op het inkomen in mindering te brengen is echter wel dat de mogelijkheden tot oneigenlijk gebruik op bevredigende wijze kunnen worden ingedamd. Ik verwijs in dit verband naar hetgeen is opgemerkt op bladzijde 6 van de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer.

Uit het voorgaande volgt dat een eventuele verhoging van het maximaal aftrekbaar bedrag aan lijfrentepremies uitsluitend aan de orde kan komen in het kader van een diepgaand en breed opgezet onderzoek als de brede herwaardering.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de V.V.D.-fractie merk ik op zonder voorbehoud te staan achter de stelling dat iedere reparatie van belastingwetgeving eigenlijk gepaard moet gaan met een gelijktijdige verlaging van de belastingtarieven. Het is dan ook nog steeds de bedoeling de budgettaire bate van het wetsvoorstel, die op zichzelf beschouwd daarvoor van een te geringe omvang is, te reserveren zodat deze te gelegener tijd kan worden aangewend voor een tariefverlaging in het kader van de Contourennota.

De vorengenoemde leden stellen aan de orde de vraag wanneer bij wetswijziging een overgangsregeling moet worden getroffen voor bestaande langlopende overeenkomsten. Allereerst moge ik verwijzen naar hetgeen ter zake is opgemerkt in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal (blzn. 21 en 22) en tijdens de mondelinge behandeling aldaar. Bij de laatstbedoelde gelegenheid heb ik gesteld, dat het volstrekt legitiem is dat de wetgever voor de toekomst een fiscaal regime wijzigt en dat het gewijzigde regime ook geldt voor contracten die onder het oude regime zijn afgesloten. Een overgangsregeling zal daarbij in het algemeen geen noodzakelijk element zijn. In zoverre ligt dit niet anders dan bij een verandering in het fiscale recht ten gevolge van wijziging van jurisprudentie. Ik ben dan ook van mening dat in dezen niet aan de orde komt de vraag waar legitiem verweer tegen knevelarij eindigt en laakbaar oneigenlijk gebruik begint. Evenmin ben ik van oordeel dat de rechtszekerheid op de tocht komt te staan als nieuwe wetgeving wijziging brengt in de fiscale gevolgen van langlopende overeenkomsten. Het begrip «rechtszekerheid» houdt immers geen garantie in dat een wet nimmer zal worden gewijzigd. Het vorenstaande geldt mijns inziens evenzeer voor lijfrentecontracten afgesloten tussen ouders en kinderen.

De vraag van deze leden of ouders met een onvoldoende pensioenvoorziening door de voorgestelde regeling in de knel dreigen te komen doordat kinderen met een fiscaal begunstigde lijfrente voor een aanvulling op het pensioen konden zorgen, beantwoord ik ontkennend. Onder het voorgestelde regime blijven de betaalde termijnen bij de kinderen immers aftrekbaar nadat en voor zover zij de door hen van hun ouders ontvangen prestatie te boven gaan.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen – althans zo begrijp ik hun vraag – of het voorgestelde regime voor ontvangen en betaalde termijnen van lijfrenten als gekunsteld moet worden gezien nu een wijziging in het wetsvoorstel noodzakelijk was om de verdeling van pensioenaanspraken in het kader van echtscheiding als gevolg van het Boon/Van Loon-arrest te regelen. Ik beantwoord hun vraag ontkennend. Het vorengenoemde arrest

behelst een zeer belangrijke wijziging in het geldende recht met betrekking tot het in de boedelscheiding bij echtscheiding of scheiding van tafel en bed betrekken van pensioenrechten. De maatschappelijke relevantie van die wijziging is naar mijn oordeel zodanig dat een goed daarbij aansluitend fiscaal regime onontbeerlijk is. Het wetsvoorstel voorziet naar mijn mening daarin. Ik wijs in dit verband voorts erop, dat ook ingeval het huidige systeem voor ontvangen en betaalde termijnen van lijfrenten zou worden gehandhaafd, aanpassing van dat regime wenselijk zou zijn met het oog op de verdeling van pensioenrechten bij boedelscheiding na echtscheiding of scheiding van tafel en bed.

De staatssecretaris van Financiën,
H. E. Koning